

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

MESLEKİ BENLİK SAYGISI, SÜREKLİ KAYGI VE YAŞAM DOYUMU DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ(*)

Aydın ÇİVİLİDAĞ()**

Akdeniz Üniversitesi

ORCID: 0000-0002-6142-0928

Ayşegül YANAR(*)**

Akdeniz Üniversitesi

ORCID: 0000-0003-0164-2542

Büşra KIZILIRMAK(**)**

Akdeniz Üniversitesi

ORCID: 0000-0002-7737-3177

Tuğçe DENİZLİ(***)**

Akdeniz Üniversitesi

ORCID: 0000-0002-0821-7138

ÖZ

Bu araştırmada, mesleki benlik saygısı, sürekli kaygı ve yaşam doyumu düzeylerinin belirlenen bazı değişkenler (cinsiyet, yaş, fakülte) doğrultusunda incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma, Akdeniz bölgesindeki bir üniversitenin farklı fakülte ve bölümlerinde okuyan 359 üniversite öğrencisinin (206 kadın %57.4 ve 153 erkek %42.6) gönüllü katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada, Mesleki Benlik Saygısı Ölçeği (MBSÖ), Spielberger Durumluk-Sürekli Kaygı Ölçeği (SDSKÖ) ve Yaşam Doyumu Ölçeği (YDÖ) kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler SPSS 22.0 istatistik programı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; Kadınlarda yaşam doyumu ile mesleki benlik saygısı arasında anlamlı, olumlu ve orta düzeyde ilişki bulunurken, erkeklerde sürekli kaygı ve mesleki benlik puanları arasında anlamlı, olumsuz ve orta düzeyde bir ilişki bulunmuştur. Fakülte değişkeni ile mesleki benlik saygısı arasında anlamlı düzeyde farklılık bulunmuştur. Buna göre; hukuk fakültesinde okuyan öğrencilerin iletişim, iktisadi idari bilimler, mühendislik ve eğitim fakültelerinde okuyan öğrencilere göre mesleki benlik saygılarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ayrıca sürekli kaygı, mesleki benlik saygısı ve cinsiyet değişkenlerinin birlikte yaşam doyumu değişkeni üzerinde anlamlı yordayıcılar oldukları bulunmuştur. Araştırma sonuçları, literatürdeki sonuçlar bağlamında tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler

Mesleki Benlik Saygısı, Sürekli Kaygı, Yaşam Doyumu

AN ANALYSIS LEVELS OF PROFESSIONAL SELF ESTEEM, TRAIT ANXIETY AND LIFE SATISFACTION

ABSTRACT

The purpose of this research is analysis in line with determined some variables (gender, age and faculty) on professional self esteem, continual anxiety and life satisfaction. The research has been conducted at a state university in Akdeniz region. Participants of the research are 359 volunteer university students, (206 female 57.4% and 153 male 42.6%) who have studied different faculties and departments. It has been used Professional Self Esteem Questionnaire (PSEQ), Spielberger State-Trait Anxiety Inventory (STAI), The Satisfaction with Life Scale (SWLS) in this research. The data were analysed using by SPSS 22.0 statistical program. According to the results; it had been found significant positive relation between life satisfaction and professional self esteem points of females. It had been found significant and negative relation between continual anxiety and professional self esteem points of males. It was found significantly difference between professional self esteem and faculty variables. According to another result, Law students's professional self esteem points are much higher than communication faculty students, economics and administrative sciences faculty students, engineer faculty students and education faculty students. Besides it had been found that continual anxiety, professional self esteem and gender variables which all of them were predicted to the life satisfaction variable. The conclusions of research were discussed in line with literature.

Key Words

Professional Self Esteem, Trait Anxiety, Life Satisfaction

*Bu araştırma I. Uluslararası Sosyal Araştırmalar ve Davranış Bilimleri Sempozyumu (SADAB) 28-30 Nisan 2018, Antalya, Türkiye'de sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

**Dr. Öğretim Üyesi, Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Öğretim Üyesi, aydinc@akdeniz.edu.tr

***Lisans Öğrencisi, Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Lisans Öğrencisi, aysegulyanar@gmail.com

****Lisans Öğrencisi, Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Lisans Öğrencisi, busra.kizilirmak94@gmail.com

*****Lisans Öğrencisi, Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Lisans Öğrencisi, tugce.denizli1@gmail.com

Alıntılama: Çivilidağ, A., Yanar, A., Kızılırmak, B., Denizli, T. (2018). Mesleki benlik saygısı, sürekli kaygı ve yaşam doyumu düzeylerinin incelenmesi. *Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi*, 2(3), 45-60.

Giriş

İnsanların günümüz toplum yapısında gereksinimlerini karşılaması, toplumsal yapıda saygın bir yer edinmesi ve özsaygı gereksinimlerini karşılaması için meslek, insanın yaşam sürecinde önemli bir gerçekliktir. Meslek sözcüğü, Türk Dil Kurumu (TDK) tarafından “*belli bir eğitim ile kazanılan sistemli bilgi ve becerilere dayalı, insanlara yararlı mal üretmek, hizmet vermek ve karşılığında para kazanmak için yapılan, kuralları belirlenmiş iş*” olarak ifade edilmektedir (TDK, 2017). Meslek veya iş, maddi gelir sağlamak için yapılan faaliyet olsa da insanların meslek edinme çabalarında tek etmen gelir sağlamak değildir. Meslek bireye özerklik, bağımsızlık, geleceğe güvenle bakabilme, sosyal gereksinimlerini karşılamada gruba aidiyet hissi ve eğitim yaşantıları yoluyla edinilen bilgi ve becerileri uygulayabilme gibi birçok gereksinimini doyurma olanağı da sağlamaktadır (Kuzgun, 2011: s.5-6). Meslek, bireye toplumsal yapıda sosyal bir kimlik sağlayarak, geçimini sürdürmesine ve geleceğini planlamasına yardım eder. Bunun yanı sıra meslek, bireyin kişiliğine önemli ölçüde etkide bulunur. Bireyin benlik ve kişiliğiyle uyumlu meslek edinmesi, bireyin egosunu güçlendirip gelişimine destek olurken, iş yaşamında daha başarılı ve üretken olmasını ve toplumda saygı görmesini sağlar. Bu durumun aksi yani benlik ve kişilik yapısıyla uyumsuz bir mesleğe sahip olması birey için çeşitli sorunlara yol açarak, kişiler arasında anlaşmazlıklara ve işiyle veya yaşamla ilgili doyumsuzluk yaşamasına neden olabilir (Arıcak ve Dilmaç, 2003).

Benlik, bireyin öznel deneyimlerine dayanır ve bireyin çevresel koşullardan ziyade kendi benliğini merkeze almasıdır (Vogele, vd. 2001). Benlik, bireyin öz varlığına yönelik algıladığı ve deneyimlediği öğrenilmiş düşünce, duygu, davranış, tutum ve görüşlerinden oluşan girift, ancak örgütlenmiş ve dinamik bir sistemdir (Avşaroğlu ve Üre, 2007). Benlik iki yapıda ele alınabilir; ilki bireyin kendisine yönelik gerçekçi düşünce ve değerlendirmeleri, diğeri ise ideal benlik olarak açıklanan olmak istediği benliktir. Benlik algısının oluşumunun çocukluğa dayandığı bilinmektedir. Eğer çocuk aile içinde koşulsuz olumlu kabul görür; destek, koruma, ilgi, şefkat içinde yetişirse pozitif bir ego gelişimi sağlanır. Fakat çocuk benlik gelişimi için gerekli olan bütün bu faktörlerden yoksun kalırsa kendisinin sevilmediğine, istenmediğine dair düşünceler geliştirir ve olumsuz bir benlik algısı gelişir (Üstün ve Akman, 2002). Benlik algısındaki olumsuzluklar kişide, özgüven eksikliği, baş etme yöntemlerinde etkisizlik gibi problemlere yol açmaktadır. Kişiler böylelikle ruh sağlığı açısından korumasız ve kırılgan hale gelmektedirler (Çam vd., 2017). Yüksek düzeyli benlik saygısı algısı ise; girişkenlik, güçlü başa çıkabilme becerileri, özgüven duygusu, değerlilik duygusu, zorluklar karşısında mücadele, kendisiyle ilgili olumlu duygular besleme gibi olumlu özelliklerle ilişkilidir (Khezerlou, 2017). Benlik kavramı aynı zamanda bireyin davranışlarının belirleyicisidir. Meslek seçimine benliğin etkisi bulunmaktadır. Birey meslek seçerken, benlik kavramına uygun düşen etkinlikleri içeren mesleklere yönelmektedir. Bu anlamda meslek seçimi, kişinin kendisinde bulunduğu inandığı özelliklerle, seçmeyi düşündüğü mesleğe atfettiği özellikleri karşılaştırmasıdır (Kuzgun Meyvacioğlu, 1983). İnsan yaşamının en önemli ve kritik aşamalarından biri olan meslek seçimi, insanın gelecekteki yaşam biçiminin de seçilmesi anlamına gelmektedir. Meslek, kişinin kimlik ifadesinin önemli bir yansıması olup, bireyin çevresindeki insanlardan itibar görmesine, diğerleri ile etkileşimde bulunmasına ve üretken, faydalı bir birey olarak işe yaradığı duygusuna imkân veren bir faaliyet alanıdır. Meslek seçimi, bireyin kendisiyle özdeşleştirerek tercih ettiği mesleklerden birine girmek için çabalamasıdır. Bir insan meslek seçimi yaparak, yaşam tarzı konusunda da tercihte bulunmuş olur (Sarıkaya ve Khorshid, 2009).

Bireyin bir mesleğe sahip olup olmaması onun toplum içindeki öz saygısını etkileyen önemli bir faktör olabilir. Çalışanlar ve çalışmayanlar arasında öz saygının incelendiği bir araştırmada, çalışanların öz saygı puanlarının çalışmayanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunurken, aynı araştırmadaki nitel veriler çalışanların çalışmayanlara göre işe odaklanmaları nedeniyle daha iyi akıl sağlığına sahip olduklarını da ortaya koymuştur (Dongen, 1996).

Mesleki benlik saygısı

Mesleki benlik saygısı, yetkinlik anlayışı olarak ve kişinin kendi alanındaki yeteneğine dayalı kendi kabiliyetlerine, becerilerine duyduğu güven duygusu olarak tanımlanmaktadır (Sekaran, 1986). Kişinin belirli bir mesleğe yönelik mesleki yeterliliği, mesleğin gerektirdiği iş, bilgi, yetenek, görev ve sorumluluklar bağlamında ortaya koyduğu performans ve değerle ilgili olumlu ya da olumsuz değerlendirilmesidir. Modern toplumlarda, mesleğin önemi, mesleki performans, iş doyumunu ve yaşam doyumunu açıklamada mesleki benlik saygısı önemli bir etkiye sahiptir (Carmel, 1997). Mesleki benlik saygısı, bir mesleğin kişisel niteliklerini ve belirli çalışma ortamındaki etkinliklerini belirten çok yönlü bir düşüncedir. Aslında meslek, yalnızca kişinin zihinsel, duygusal ve psikolojik özelliklerini değil aynı zamanda mesleki yaşamındaki etkinliği ve pratikliğini de içerir (Tabassum, vd., 2011).

Literatür incelendiğinde mesleki benlik saygısına yakın anlam taşıyan iş saygısı (job esteem) kavramına rastlanmaktadır. İş saygısı, bir bireyin işine yönelik saygı ve onur düzeyi olarak tanımlanan inançlarıdır. İş saygısı, bireyin işiyle ilişkili sosyal değer ve onuruna yönelik öznel değerlendirmelerini içermektedir (Balogun, vd., 2010). Bu noktada mesleki benlik saygısı, bireyin mesleğiyle ilişkili yetenek, beceri ve kabiliyetlerine yönelik yeterlilik veya yetersizlik duygusunu ifade ederken; iş saygısı bireyin işiyle ilişkili toplumsal yapı içindeki öznel yargısını oluşturmaktadır.

Günümüzde meslek, bireyin toplumdaki yer ve statüsünü belirleyen, bireye sosyal kimlik sağlayan bir özellik de taşımaktadır o nedenle toplumda saygı ve değer gören mesleklere olan ilgi de artmaktadır. İnsanlar artık meslek seçimi yaparken yalnızca mesleğin kazandırdığı maddi koşullarla ilgilenmemekte, aynı zamanda benlik saygılarını arttıracak meslek seçimi yapmaya da özen göstermektedirler. Meslek seçimi, bireylerin gelecek yaşantısı üzerinde belirleyici önemli bir unsur olabilmektedir. Özellikle birey kendi ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda meslek seçimi yapamadığında, geleceğe yönelik yoğun kaygı yaşayabilmektedir. Günümüzde gençlerin gelecekle ilgili belirsizlik nedeniyle kaygı içinde bulunmaları, onların ileriye güvenle bakmasını engellemektedir. Ayrıca gelecekteki belirsizlik durumu gençlerin meslek seçimini de etkileyebilmekte, bazı durumlarda yükseköğretimde girdikleri mesleklerden memnun olmamalarına ve mezuniyet sonrası da bu memnuniyetsizliğin devam ederek kaygı düzeylerini daha da arttırdığı gözlemlenmektedir (Sayiner, vd., 2007).

Kaygı

Literatürde özellikle klinik düzeyde kaygı sözcüğünün anlam olarak şiddetli bunaltıyı karşılamadığına ilişkin bir görüş bulunmaktadır. O nedenle, kaygı sözcüğü yerine bunaltı sözcüğünün klinik anlamda kullanımı savunulmuştur (Öztürk, 1994: s.263). Bu araştırmada, genel olarak literatürde endişe, tasa, belirsizlik gibi duygusal yaşantıların kaygı sözcüğü ile ifade edilmesi nedeniyle, çalışma boyunca bu türden duygusal yaşantıları açıklamak için kaygı sözcüğü kullanılmıştır. Kaygı, endişeyle karışık üzüntü, tasa olarak tanımlanır. Genel olarak değerlendirildiğinde bireylerin günlük yaşantılarında her zaman karşılaşılabileceği doğal bir kaygı durumu, gerilim, korku ve sıkıntı halini kapsar. Kaygı; ümitsizlik, başarısızlık duygusu, acizlik, belirsizlik telaşı ve yargılanma gibi duyguları barındırabilir. Doğal sürecin bir parçası olarak bilinmezlik, bireye olumsuz bir duygu hali getirir ve bu bilinmezlik beraberinde kaygıyı doğurur. Huzursuzluğun artmasıyla kaygı derecesi de çoğalabilir. Her duygu gibi kaygı da kişinin, hayatını sürdürebilmesi ve yaşamdan doyum alabilmesi için gereklidir. Kaygı normal düzeyde olduğunda, bireyin istek duyup karar almasında, bu doğrultuda potansiyel enerji üretip bu enerjiyi kullanarak uğraşısıyla ilişkili performansında gelişme sağlamasına yardımcıdır (Burkovik, 2010: s.26). Kaygı organizma üzerinde uyarıcı, koruyucu ve güdüleyicidir dolayısıyla kaygı; bireylerin güç koşulların üstesinden gelmesine yarar sağlar. Fakat uyarının şiddeti doğrultusunda ortaya çıkan kaygının ölçülü düzeyde olmaması bir takım sorunları da beraberinde getirir. Eğer kaygı düzeyi, zaman içinde azalmaz, önemli bir değişiklik göstermez veya tam aksine şiddetini artırarak devam ederse bu noktada işlevselliğini yitirerek bireyde psikopatolojik bir duruma sebebiyet verebilir (Bal, 2010). Korku ve

kaygıya ilişkin ilk kaynaklar eski Yunan, Mısır ve Roma'dan gelmektedir. Yunan tanrısı Pan'ın, insanları belirsiz korku ve şehvetle dehşete düşürdüğüne inanılmıştır. Panik kelime kökeni Yunan Tanrısı Pan'ın adından gelmektedir (Ghinassi, 2010: s.10). Yunanlılar din ile ilişkilerinde ve sosyal ilişkilerinde ahlaki kirlilik üzerine yoğun bir endişe duyup tanrıları kızdırmaktan korkmuşlardır. Bu yüzden kendi davranışları üzerine gereksiz ve yoğun bir endişe hissetmişlerdir. Özellikle savaşta ortaya çıkan korku, kaygı kavramları üzerine yoğunlaşmış ve Yunanlılar endişe kavramını kötülüğün beklentisi olarak tanımlamışlardır. Ayrıca eski çağlarda kaygı bir hastalık olarak değil de kişinin cesur veya korkak olduğunu gösteren bir özellik olarak görülmüştür. Bu kültürel değerler kaygı kavramını şekillendirmiştir (Horwitz, 2013). Kaygı sıklıkla korkudan daha az yoğun bir duygu olabilir. Belirsiz olduğu için bu durumdan kurtulmak zor görünebilir. Sonuç olarak bizi neyin tedirgin ettiğini bilmeden, bu sorunu nasıl çözeceğimizi bilmek zordur. Bazı uzmanlar; kaygının, bir tehditle baş ederken ne yapacağımızı bilmediğimiz, harekete geçemediğimiz durumlarda ortaya çıkan bir duygu olduğunu ileri sürmüşlerdir (Freeman, 2013: s.12). Bir miktar kaygı bireyi teşvik ederek performansını artırabilir ancak fazla kaygı bireyin performansını düşürerek başarısızlığa yol açar, böylelikle düşük öz saygıya sebep olur. İçsel çatışmalar sonucunda semptom şeklinde ortaya çıkan, işlevsel olmayan ve somut bir tehlike olmaksızın yaşanan kaygı patolojik boyuttadır ve bu durumda kaygı düzeyi işlevselliği bozacak bir düzeyde olup iç sıkıntı, bunalma, aşırı endişe, huzursuzluk şeklinde ortaya çıkar. Kaygı bozukluğu olan kişi, kötü bir şey olacaktı endişesi taşır. Sinsi, erken başlangıçlı, gidişatı kronik ve tekrarlayıcı olan kaygı bozuklukları en yaygın görülen ruhsal hastalıklardandır. Genellikle çocuklarda, ergenlerde ve kadınlarda görülme sıklığı daha yaygındır (Erci, vd., 2003). Kaygı belirtileri bazı bireylerde çarpıntı, terleme gibi kardiyovasküler semptomlar olarak ortaya çıkarken, bazılarında bulantı, kusma, boşluk duygusu, midede kelebekler uçuşması hissi, gaz ağrıları, diyare gibi gastrointestinal semptomlar olarak kendisini gösterir. Tüm bu fizyolojik tepkiler, kişiden kişiye büyük oranda değişir (Kocabaşoğlu, 2005).

Kaygıyı açıklamaya ilişkin öğrenme teorisi, korku duygusunun koşullanma ya da diğer öğrenme süreciyle açıklandığını varsayar ve korku duygusu genellikle uzaklaşma ya da kaçınma davranışlarına dönüşür. Eysenck (1965) ve Wolpe (1958) tarafından ileri sürülen açıklamalardaki ayrıntılar, farklıdır ancak her ikisinin açıklamalarındaki varsayım, kaygının esaslı olarak koşullama yoluyla öğrenildiğidir. Wolpe, tarafından geliştirilen sistematik duyarsızlaşma tekniği ile korkuya neden olan kaygı tepkileri azaltılabilmektedir. Kaygının psikoanalitik yorumu ise, cinsel motivasyon ve sembolizme vurgu yaparak, Freud'un (1926) genel değerlendirmelerini içeren psikanaliz teorisine dayanır. Kaygı, cinsel kısıtlama ile yakından bağlıdır ve kabul edilemez cinsel duyguların sembolik bir dönüşümü olarak adlandırılır. Freud; gerçeklik kaygısı (reality anxiety), nevrotik kaygı (neurotic anxiety) ve suçluluk kaygısı (delinquency anxiety) olarak birbirinden farklı üç kaygı tanımlamıştır. Gerçeklik kaygısında; birey, bunalımın neden olduğunun bilincindedir, yaşamdaki çeşitli tehlikelerle karşılaştığında ortaya çıkan durum, korku ya da kaygı olarak tanımlanır. Nevrotik bunalım, kişinin iç yaşantılarıyla ilişkili içgüdülerinin kontrolünü kaybederek ceza ile sonuçlanacak davranışlarda bulunma kaygısıdır. Burada kişi, toplum tarafından onaylanmayan içgüdülerine doyum bulduğu zaman cezalandırılacağından korkar. Suçluluk bunalımına bakıldığında ise, birey kendi vicdanından korkar. Birey bunalımının nedenini toplumsal norm ve kültürel değerleri içselleştirdiği vicdanı doğrultusunda uygun olmayan davranışlarını değerlendirerek kendi içinde belirleyebilir (Burkovic, 2010: s.12). Kaygının biyolojik teorileri, kaygı bozukluklarını, özellikle de panik bozukluğu ve obsesyonel bozukluğu açıklamaya yöneliktir. Biyolojik teoriler, kaygının oluşumunda biyolojik nedenlerin yaygın bir kanaat olduğunu paylaşır ancak ayrıntılarında büyük farklılıklar vardır (Rachman, 2005: s.76-77).

Kaygının depresyon, yalnızlık, duyguları tanıma ve değerlendirme güçlüğü (alexithymia), sosyal uzaklaşma, genel duygusal sıkıntı ve düşük düzeyde yaşam doyumunu gibi birbirinden farklı çok sayıda olumsuz duygusal yaşantıyla ilişkili olduğu öne sürülmüştür (Paolini, vd., 2006).

Yaşam doyumunu

Yaşam doyumunu, çok sayıda parametreyi içeren sosyolojik, psikolojik, ekonomik ve kültürel boyutu olan bir kavramdır (Çevik ve Korkmaz, 2014). Yaşamın bir süreç olması ve kişilerin çeşitli beklenti, gereksinim ve önceliklerinin olması, yaşam doyumunu tanımını kısıtlamaktadır. Çünkü her bireyin öznel algılaması bulunmaktadır. Yaşam doyumunu, kişinin hayata dönük genel tutumudur (Özdevecioğlu, 2003). Yaşam doyumunu, farklı faktörlerin etkileşiminden etkilenir. Bunlardan biri, kişilik özellikleridir (Hosseinkhanzadeh ve Taher 2013). Diğer iki bulgu ise, ikiz çalışmalarından ve davranışsal genetik çalışmalarından elde edilmiştir. Bunlar yaşam doyumunun kalıtsal olduğunu ve çevresel faktörlerin önemli olduğunu belirtmektedir (Spinath ve Hahn 2013: s.72). Yaşam doyumunu, kişinin öz iyilik halinin bilişsel bir değerlendirmesi ve kişinin yaşamıyla alakalı bilişsel yargılar içeren bir olgudur (Diener, 1984). Diener'e göre (2000), "pozitif psikoloji literatüründe yer alan öznel iyilik hali, bireyin genel yaşantısına yönelik hoşnutluk ve mutluluk hali" olarak açıklanmaktadır (Akt. Dağlı ve Baysal, 2016: s.1251). Öznel iyi oluş, üç ayrı bileşenden oluşmaktadır. Bunlar pozitif duygular, negatif duygular ve yaşam doyumudur. Öznel iyi oluşun duyusal durumunu pozitif ve negatif duygular oluşturmaktadır. Bilişsel ve yargısal durumunu ise yaşam doyumunu oluşturmaktadır (Diener, vd., 1985). Bireyin yaşam doyumunun üzerinde etkili olan bazı temel faktörler vardır. Bunlar: bireyin kendisiyle ilgili olumlu bir benlik algısı oluşturmaması, fiziksel ve ruhsal olarak sağlıklı olması, bireyin hayatı üzerinde kontrolü olması, çevresiyle iyi ve olumlu ilişki ve etkileşimde bulunması, sportif faaliyetlerle uğraşması, içinde yaşadığı toplumda politik, ekonomik ve sosyal istikrar olması, güvenli bir çevrede yaşamak, evli olmak, bireysel özgürlüğünü herhangi bir kısıtlama olmadan yaşaması gibi açıklanabilir (Özdevecioğlu ve Aktaş, 2007). Birey, toplumsal yaşantı içinde sosyal karşılaştırmalarda bulunurken kendisini karşılaştırdığı birey ya da bireylerden daha iyi ve olumlu öznel iyilik hali hissederse yaşam doyumunu oluşur (Köker, 1991).

Bireyin iş yaşamında karşı karşıya kaldığı çeşitli türden olumlu veya olumsuz olaylar (kişiler arası çatışmalar, adaletsizlik duyguları, terfi alması vb.) onun, yaşam doyumunu üzerinde önemli bir belirleyici olabilir. Ayrıca bireyin iş yaşamındaki çalışma tarzının, bireyin iş dışı hayatındaki davranışlarını ve yaşam tarzını etkilediği bilinmektedir. Bu bağlamda iş yaşamında sağlanan doyum ile yaşam doyumunu arasında bir etkileşim olduğu genel kabul görmüş bir düşüncedir (Keser, 2005). İş yaşamındaki stres, mutsuzluk, çatışma, doyumsuzluk, hayal kırıklığı ve motivasyon düşüklüğü kişinin genel yaşamını etkilerken, bireyin hayattan da doyum almamaya başlamasına sebep olur. Bu durum kişinin sosyal ilişkilerini de bozarak, fiziksel ve ruhsal sağlığını olumsuz etkileyebilmektedir (Çetinkanat, 2000: s.48).

Meslek seçimi doğrultusunda, birey yaşamını kazanmakta ve yaşamını düzenlemektedir. Birey seçtiği meslekle özdeşleşmekte, sosyal yaşamını düzenlemekte, geleceğini planlamaktadır. Meslek, zamanla bireyin benlik yapısının bir parçası haline gelmektedir. Seçilen mesleğin bireyle uyumlu olup olmaması, meslekten beklentiler, mesleğin toplumsal yapıdaki saygınlığı gibi faktörler bireyin duygusal yaşantıları üzerinde ve hatta yaşamdaki mutluluğu üzerinde önemli belirleyiciler olabilir. Bireylerin eğitim süreci içinde ve sonrasında meslek yaşamına ve hayata hazırlanmasında Türk eğitim sistemi, birkaç seçenek sunmaktadır. Bu seçeneklerden biri de ortaöğretimi bitiren bireylerin üniversite eğitimini tamamladıktan sonra çalışma yaşamına atılmalarıdır. Bu noktada bireylerin üniversite sınavını başarıları ve kendilerine uygun bölüm ya da meslek tercihi yapmaları, kritik bir aşamayı oluşturmaktadır. Bireylerin üniversite eğitimleri için kendi özelliklerine uygun (kişilik, ilgi, istek, yetenek, değer ve hedefler) bölüm ya da meslek tercihinde bulunup bulunmamalarının, psikolojik sağlıkları üzerindeki etkilerinin incelenip araştırılması hem bireyler için hem de iş yaşamı için önemlidir. Bireylerin kendilerine uygun meslek seçmeleri, onların iş doyumlarında, üretkenliklerinde, yaşamdan hoşnut olup olmamalarında ve dengeli ruh sağlığını sürdürmelerinde önemli faktörlerdendir. Bu düşünce doğrultusunda bu çalışmada, mesleki benlik saygısı, sürekli kaygı ve yaşam doyumunu olgularının, üniversite öğrencileri üzerinde

incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaca yönelik olarak aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmıştır.

1. Üniversite öğrencilerinde cinsiyet değişkenine göre sürekli kaygı, mesleki benlik saygısı ve yaşam doyumu değişkenleri bakımından anlamlı düzeyde farklılık var mıdır?
2. Üniversite öğrencilerinde fakülte değişkenine göre sürekli kaygı, mesleki benlik saygısı ve yaşam doyumu değişkenleri bakımından anlamlı düzeyde farklılık var mıdır?
3. Üniversite öğrencilerinde cinsiyet değişkenine göre sürekli kaygı, mesleki benlik saygısı ve yaşam doyumu düzeyleri arasında anlamlı düzeyde ilişki var mıdır?
4. Üniversite öğrencilerinde sürekli kaygı düzeyi, mesleki benlik saygısı, cinsiyet, yaş ve fakülte değişkenleri birlikte yaşam doyumunu anlamlı düzeyde yordamakta mıdır?

Yöntem

Bu çalışma, ilişkisel tarama modeline göre yapılmış bir alan araştırmasıdır. Verilerin toplanmasında araştırma konularına ilişkin ölçme yapabilmek amacıyla standardizasyonu yapılmış ölçeklerden yararlanılmıştır.

Araştırma verileri, Akdeniz bölgesindeki bir üniversitenin merkez kampüsünde bulunan farklı fakülte ve bölümlerindeki öğrencilerin gönüllü katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Veriler, 4 aylık sürede Şubat-Mayıs 2016'da toplanmıştır. Katılımcılardan veri toplamada uygun örnekleme yönteminden yararlanılmıştır. "Uygun örnekleme yöntemi, kazara örnekleme olarak da adlandırılmaktadır. Araştırmacının, araştırmasını yaptığı yerde yakaladığı ve araştırmaya katılmaya istekli katılımcılara anket uygulaması bu örnekleme yöntemine örnektir" (Balci, 2006: s.88). Araştırmaya 379 üniversite öğrencisi katılmıştır. Elde edilen ham verilerin analiz için hazırlanması sırasında 20 verinin uç değer olduğu belirlenmiş ve bunlar veri setinden çıkarılmıştır. Analize 359 veri dâhil edilmiştir. Araştırma Hukuk, İktisadi ve İdari Bilimler, Edebiyat, Mühendislik, İletişim ve Eğitim Fakültesi olmak üzere 6 farklı fakülteden öğrencilerin gönüllü katılımıyla yapılmıştır. Fakülteye göre katılımcıların oranı; İletişim 77 kişi %21.4, İktisadi ve İdari Bilimler 80 kişi %22.3, Eğitim 49 kişi %13.6, Hukuk 54 kişi %15, Mühendislik 47 kişi %13.1 ve Edebiyat 52 kişi %14.5 olarak belirlenmiştir. Katılımcıların, 18-35 yaş aralığında, ortalama yaşlarının 22 olduğu belirlenmiştir. Toplamda cinsiyete göre katılımcıların oranının 206 (%57.4) kadın üniversite öğrencisi ile 153 (%42.6) erkek üniversite öğrencisi olduğu belirlenmiştir.

Ön analiz

Araştırma değişkenleri üzerinde yapılan normallik test sonucunda çarpıklık ve basıklık değerlerinin Yaşam doyumu için -0.213 ile -0.576 olduğu ve ortalama değerin 21.87 olduğu, Sürekli kaygı için -0.110 ile -0.271 olduğu, ortalama değerin 45.65 olduğu ve Mesleki benlik saygısının 0.062 ile -0.917 arasında olduğu ve ortalama değerin 107.87 olduğu bulunmuştur. "Basıklık ve çarpıklık değerlerinin -1 ile +1 sayı düzlemi arasında kalması, dağılımın normalden önemli ölçüde sapma göstermediğinin bir kanıtı olarak kabul edilebilir" (Çokluk, vd., 2010: s.16). Dağılımın normalliği konusunda başvurulan diğer bir yöntem, grafik ile incelemedir. Dağılımın homojenliğinin grafik ile incelenmesinde normal dağılım eğrisinin de çizdirildiği histogram, gövde-yaprak diyagramı, uç puanların da gözlemlendiği kutu-çizgi grafiği, normal Q-Q grafiği ve Detrended Normal Q-Q grafiği genellikle kullanılır. Q-Q grafiği gruptaki katılımcı sayısı 20 ve daha üzeri ise önerilir. Söz edilen Q-Q grafiğinde noktalar 45 derecelik doğru üzerinde ya da bu doğruya yakın bir durumda görünüyorsa, bu durumda normal dağılıma uygunluktan söz edilebilir (Büyüköztürk, 2005: 40). Histogram ve Q-Q grafikleri incelendiğinde ise yaşam doyumu, sürekli kaygı ve mesleki benlik saygısı dağılımının tam olmasa da 45 derecelik doğruya yakın bir durumda olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar doğrultusunda, ölçme ve değerlendirme alanında uzman görüşü de alınarak, araştırma verilerinin normal dağılıma yakın olduğu kararına varılmıştır. Araştırmanın dördüncü sorusunu test

etmek amacıyla, çoklu regresyon analizinin kullanılması planlanmış, bunun için çoklu regresyon analizinde bir sorun olarak karşılaşılabilen yordayıcı değişkenler arasında çoklu bağlantılılık olup olmadığı bağımsız değişkenler arasındaki ikili korelasyonlarla belirlenmiştir. Bu doğrultuda, bağımsız değişkenler arasında 0.90 ve üzerindeki bir korelasyon çoklu bağlantı sorununa işaret etmektedir (Çokluk, vd., 2014: s.35). Yapılan ikili korelasyon analizleri sonucunda, bağımsız değişkenler arasında -0.33 ile 0.24 korelasyon değerleri bulunmuş olup, elde edilen bu değerlerin çoklu bağlantılılık sorununa neden olmadığı belirlenmiştir.

Veri toplama araçları

Araştırmada kullanılan ölçme araçlarına aşağıdaki başlıklarda ayrı ayrı yer verilmiş, standardizasyon ve uyarılama çalışmaları açıklanmıştır.

Mesleki Benlik Saygısı Ölçeği (MBSÖ): Ölçek, bir alanda meslek eğitimi gören veya bir mesleği tercih etmiş 17 yaş ve üstü bireylerin mesleklerine olan saygı tutumlarını ölçmek üzere, Arıca (2001) tarafından 5 derecelmeli likert test tipinde geliştirilmiştir. Ölçeğin derecelendirmesi 1 puan “tamamen katılmıyorum” ile 5 puan “tamamen katılıyorum” arasındadır. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı, 0.93 Cronbach alfa bulunmuştur. Ayrıca ölçeğin tekrarlı güvenilirlik katsayısı 0.90 ($p < 0.01$) olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin geçerliliği, kapsam geçerliliği yapı geçerliliği olarak iki şekilde test edilmiştir. Kapsam geçerliliğinde, uzman grubunun kabul ettiği maddelerin %75'i ölçeğe alınmıştır. İkinci test yöntemi ise faktör analizi uygulanarak yapılmıştır. Yapılan güvenilirlik ve geçerlik çalışmaları sonucunda, ölçeğin güvenilir ve geçerli bir araç olarak kullanılabilmesine karar verilmiştir (Akt.: Soğukpınar, 2014). Bu araştırmada güvenilirlik analizi sonucu ölçeğin iç tutarlılık katsayısı 0.92 Cronbach Alfa olarak hesaplanmıştır.

Sürekli Kaygı Ölçeği (SKÖ): Ölçek, 20 sorudan oluşmakta olup likert test tipindedir, 14 yaş üstü bireylere uygulanabilmektedir. Ölçeğin cevaplanması ve puanlanması; Hemen hemen hiçbir zaman (1), Bazen (2), Çoğu zaman (3) ve Hemen hemen her zaman (4) şeklindedir. Ölçeğin ayrıca “durumluk kaygı düzeyini” ölçen formu da bulunmaktadır. SKÖ, Spielberger, Gorsuch ve Lushene (1970) tarafından geliştirilen bir ölçme aracıdır. Ölçeğin Türkçeye uyarlaması doğrultusunda, geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Öner ve Le Compte (1983) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin tekrarlı test güvenilirliği, 0.71 ile 0.86 arasındadır. Aynı zamanda ölçekle ilgili yapı veya deneysel kavram geçerliği ve ölçüt geçerliği analizleri yapılmış ve kabul edilebilir sonuçlara ulaşılmıştır. Bunun dışında ölçeğin Kuder-Richardson güvenilirliği, 0.83 ile 0.87 arasında ölçülmüştür (Akt. Özsoy, 2015). Bu araştırmada SKÖ'nün güvenilirlik katsayısı, 0.79 Cronbach Alfa hesaplanmıştır.

Yaşam Doyumu Ölçeği (YDÖ): Ölçek, ergen bireylerle yetişkinler arasındaki her yaş bireye uygundur. Ölçek Diener, (1985) tarafından genç yaş grupları için geliştirilmiş, Türkçeye uyarlaması ise, Köker (1991) tarafından yüzeysel geçerlilik çalışmasıyla ve tekrarlı test sonucuna göre yapılmış güvenilirlik katsayısı, 0.85 Cronbach alfa olarak ölçülmüştür (Köker, 1991). Maddelerin Türkçeye çevrilmesi ve yüzeysel geçerlik çalışması Psikoloji alanından uzman beş kişinin yardımı ile yapılmıştır. Ölçek, yaşam doyumunu belirlemeye yönelik beş maddeden oluşturulmuştur. Her bir madde 7'li derecelendirilmiş yanıtlama sistemine (1) hiç uygun değil ile (7) çok uygun arasında belirlenen derecelendirmeye göre cevaplanmaktadır. Madde analizi sonucunda, ölçeğin her bir maddesinden elde edilen puanlarla toplam puanlar arasındaki korelasyon yeterli bulunmuştur. Bu çalışmada ölçeğin güvenilirlik analiz değeri, 0.80 Cronbach Alfa ölçülmüştür.

Bulgular

Araştırma sorularını sınamak için araştırma verilerine uygulanan Pearson Korelasyon Analizi, T Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), ortalama, standart sapma ve Çoklu Regresyon Analizinden elde edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir.

Kadın üniversite öğrencileri ile erkek üniversite öğrencilerinin sürekli kaygı puanlarına göre karşılaştırılması amacıyla uygulanan T Testi bulgularına göre, kadın öğrencilerin sürekli kaygı puanlarının ($\bar{X} = 46.446$) erkek öğrencilere ($\bar{X} = 44.549$)

göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği bulunmuştur [$t(357)=2.22, p<0.05$]. Mesleki benlik saygısı [$t(357)=1.66, p>0.05$] ve yaşam doyumu [$t(357)=1.55, p>0.05$] bakımından kadın ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir.

Fakülte değişkenine göre öğrencilerin yaşam doyumu, sürekli kaygı ve mesleki benlik saygısı değişkenlerinin incelenmesi için uygulanan varyans analizi (ANOVA) bulgularına göre; mesleki benlik saygısı ile fakülte değişkeni arasında anlamlı düzeyde farklılık olduğu bulunmuştur [$F(5-353)=13.609, p<0.05$]. Fakülte değişkenine göre, mesleki benlik saygısının hangi grup ya da gruplar lehine anlamlı farklılık ortaya koyduğunu belirlemek için yapılan Tukey test sonucunda, hukuk fakültesi öğrencilerinin mesleki benlik saygısının sırasıyla iletişim, iktisadi idari bilimler, mühendislik, eğitim ve edebiyat fakültesinde okuyan öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu sonuca göre; hukuk fakültesi öğrencilerinin mesleki benlik saygısı puan ortalamaları ($\bar{X} = 121.51$) ile iletişim ($\bar{X} = 98.80$), iktisadi idari bilimler ($\bar{X} = 100.65$), mühendislik ($\bar{X} = 109.59$) ve eğitim ($\bar{X} = 110.04$) ve edebiyat ($\bar{X} = 115.34$) fakültelerinden daha yüksek olduğu bulunmuştur. Yaşam doyumu puanları [$F(5-353)=0.884, p>0.05$] ile sürekli kaygı puanlarının [$F(5-353)=1.791, p>0.05$] fakülte değişkenine göre analizi sonucunda ise anlamlı düzeyde farklılık göstermedikleri bulunmuştur.

Tablo 1. Araştırma değişkenleri arasındaki korelasyon katsayısı, ortalama ve standart sapma değerleri

Grup	Değişkenler	\bar{X}	Ss	1	2
Kadın	Yaşam Doyumu	22.344	6.163	1	-0.444**
	Sürekli Kaygı	46.446	7.953	-0.444**	1
	Mesleki Benlik Say.	109.490	20.792	0.414**	-0.373**
Erkek	Yaşam Doyumu	21.274	6.626	1	-.429**
	Sürekli Kaygı	44.549	8.032	-0.429**	1
	Mesleki Benlik Say.	105.934	19.486	0.115	-0.317**

** $p<0.01$

Tablo 1’de görüldüğü gibi kadınlarda yaşam doyumu puanları ile sürekli kaygı puanları arasında orta düzeyde anlamlı olumsuz ilişki ($r=-0.444; p<0.01$) vardır. Kadınlarda sürekli kaygı puanları ile mesleki benlik saygısı arasında orta düzeyde anlamlı olumsuz ilişki ($r=-0.373; p<0.01$) olduğu bulunmuştur. Aynı zamanda kadınlarda yaşam doyumu ile mesleki benlik saygısı arasında orta düzeyde anlamlı olumlu ilişki ($r=0.414; p<0.01$) olduğu belirlenmiştir. Erkeklerde ise yaşam doyumu puanları ile sürekli kaygı puanları ($r=-0.429; p<0.01$) arasında ve sürekli kaygı ile mesleki benlik puanları ($r=-0.317; p<0.01$) arasında orta düzeyde anlamlı olumsuz ilişki vardır. Bunun dışında erkeklerde yaşam doyumu ile mesleki benlik saygısı arasında anlamlı olmayan düşük düzeyde ($r=0.115; p>0.05$ ve $p>0.01$) bir ilişki olduğu bulunmuştur. Yaşam doyumunun yordayıcılarını belirlemek için çoklu regresyon analizi uygulanmıştır. “Bu analiz yöntemi, bir araştırmada bağımsız değişkenin veya değişkenlerin bağımlı değişkende gözlenen değişimlerin ne kadarını açıkladıklarını, determinasyon katsayısı ile belirlemeyi veya araştırmadaki bağımsız değişken ya da değişkenlerin bağımlı değişkeni anlamlı bir şekilde yordayıp yordamadıklarını belirlemek amacıyla uygulanmaktadır” (Büyüköztürk, 2005: s.92). Aşağıda Tablo 2’de uygulanan çoklu regresyon analiz bulgularına yer verilmiştir.

Tablo 2. Yaşam doyumunun yordanıp yordanmamasına ilişkin uygulanan çoklu regresyon analiz değerleri

Değişken	B	Sd	β	t	p	İkili r	Kısmi r
Sabit	34.837	4.674	-	7.453	0.000	-	-
Cinsiyet	-1.401	0.632	-0.109	-2.217	0.027	-0.083	-0.117
Yaş	-0.113	0.144	-0.039	-0.784	0.434	-0.058	-0.042
Fakülte	0.143	0.165	0.042	0.870	0.385	-0.042	0.046
Sürekli Kaygı	-0.311	0.040	-0.391	-7.695	0.000	-0.423	-0.379
Mesleki Benlik Say.	0.048	0.016	0.152	2.948	0.003	0.290	0.155

R=0.468 $R^2=0.219$ $F(5-353)=19.800$ $p=0.000$

Tablo 2'den görüleceği üzere; Cinsiyet, yaş, bölüm, sürekli kaygı ve mesleki benlik saygısı değişkenleri birlikte yaşam doymu puanları ile orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki vermektedir ($R= 0.468$, $R^2= 0.219$, $p<0.01$). Adı geçen beş değişken birlikte yaşam doyumundaki toplam varyansın yaklaşık %22'sini açıklamaktadır.

Regresyon katsayısına (β) göre, yordayıcı değişkenlerin yaşam doymu üzerindeki görece önem sırası; sürekli kaygı, mesleki benlik saygısı, cinsiyet, fakülte ve yaştır. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları incelendiğinde ise sürekli kaygı, mesleki benlik saygısı ve cinsiyetin yaşam doymu değişkeni üzerinde anlamlı yordayıcılar oldukları görülmektedir. Yaş ve fakülte değişkenleri ise önemli etkiye sahip değildir. Elde edilen regresyon analizi bulgularına göre yaşam doyumunun yordanmasına yönelik regresyon eşitliği değerleri aşağıda verilmiştir.

$$YAŞAM DOYUMU= 34.401-1.378-0.109+0.167-0.311+0.049 \text{ MESLEKİ BENLİK SAYGISI}$$

Tartışma ve Sonuç

Günümüz yaşam sürecinde eğitim yaşantısını tamamlayan bireylerin, eğitimlerine uygun iş arama ve çalışma hayatına atılmaları evrensel bir gerçekliktir. Üst öğrenim kurumları olan üniversiteler, bireyi gelecekteki mesleğine ve hayata hazırlamaktadırlar. Üniversiteye girerken sınav başarısı ve sonrasında yapılan tercih süreci, bireyin yaşamını belirleyen hayati durumlardır. Çoğu zaman bireyin sınavda başarılı olması iyi bir eğitim alması için yeterli olmamaktadır. Aynı zamanda sınav sonucu doğrultusunda kendisine, ideallerine ve amaçlarına uygun eğitim programı tercihi de bu süreçte dikkate alınmalıdır. Genç bireylerin üniversite sınav sürecini ve tercih sürecini geçtikten sonraki aşamada üniversiteye yerleşmeleri, aldıkları eğitim, seçtikleri mesleğe yönelik tutum ve algıları onların psikolojik sağlıkları üzerinde belirgin bir etkiye sahip olmaktadır. Bu durum dikkate alındığında bu araştırmada üniversitede farklı bölümlerde okuyan bireylerin mesleki benlik saygıları, sürekli kaygı durumları ve yaşam doymu değişkenlerinin farklı değişkenlerle (cinsiyet, yaş, fakülte) bir arada incelenmesine çalışılmıştır.

Araştırmada elde edilen sonuçlara bakıldığında; kadın üniversite öğrencileri ile erkek üniversite öğrencileri arasında sürekli kaygı değişkeni bakımından yapılan analiz sonucunda, kadın üniversite öğrencilerinin, erkek üniversite öğrencilerinden sürekli kaygı puanlarının anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Elde edilen bu sonuç literatürdeki araştırma sonuçlarıyla da tutarlıdır (Abouserie, 1994; Gündoğar, vd., 2007; Mahmoud, vd., 2012). Mesleki benlik saygısı ve yaşam doymu açısından kadın ve erkek üniversite öğrencileri arasında anlamlı düzeyde bir farklılık bulunmamıştır. Elde edilen bu sonuç literatürdeki araştırma sonuçlarıyla tutarlıdır (Baybek ve Yavuz, 2005; Saygın, 2008; Özgür, vd., 2010; Özaydın, 2011).

Fakülte değişkenine göre yapılan analiz sonucunda, mesleki benlik saygısı ile fakülte değişkeni arasında anlamlı düzeyde farklılık olduğu bulunmuştur. Bu sonuca göre; hukuk fakültesinde okuyan öğrencilerin mesleki benlik saygısının, iletişim, iktisadi idari bilimler, mühendislik ve eğitim fakültesinde okuyan üniversite öğrencilerinden anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Hukuk fakültesi öğrencilerinin diğer fakültelerde okuyan öğrencilere göre mesleki benlik saygılarının yüksek olmasında, hukuk öğrenimi sonrasında kazanılan hâkim, savcı ve avukat gibi mesleklerin Türk toplumunda saygın bir yeri ve statüsünün olmasının etkisi bulunabilir (Posta Gazetesi, 2017).

Araştırma sonuçlarına göre; hem kadınlarda hem de erkeklerde yaşam doyumu puanları ile sürekli kaygı puanları arasında orta düzeyde anlamlı negatif bir ilişki olduğu bulunmuştur. Ayrıca kadınlarda yaşam doyumu ile mesleki benlik saygısı arasında orta düzeyde anlamlı pozitif ilişki bulunurken, erkeklerde ise düşük düzeyde anlamsız bir ilişki bulunmuştur. Literatüre bakıldığında, yapılan araştırmalarda elde edilen bulgular, bu sonuçları destekleyici niteliktedir. Yapılan bir araştırmada maddi kazanç amacı arttıkça genel yaşam doyumunun azaldığı ifade edilmiştir. Dolayısıyla, yüksek kazanç getirmeyen bir üniversite eğitiminin erkeklerde yaşam doyumunu azaltan bir etkiye neden olabileceği ifade edilmiştir (Aydiner, 2011). Aynı araştırmada elde edilen bu sonuç, üniversitede öğrenim gören erkeklerin mezuniyet sonrası iyi bir işe sahip olup, evlenme ve ev geçindirme sorumluluğu taşıdıkları, dolayısıyla yaşam amacı olarak maddi kazanç, kadın üniversite öğrencilerinden daha fazla önem verdikleri şeklinde yorumlanmıştır. Eğer erkeklerin üniversitede öğrenim gördükleri meslek, yüksek kazançlı iş imkânı sağlamıyorsa bu da erkeklerdeki yaşam doyumunu düşüren bir faktör olabilir. Cinsiyet, tükenmişlik ve iş doyumunun yaşam doyumunu yordayıcı etkisinin incelendiği diğer bir araştırmada, yaşam doyumu puanları kadınlarda erkeklere göre daha yüksek bulunmuştur (Ünal, vd., 2001). Üniversite öğrencileriyle yapılan başka bir araştırmada ise, resim-iş alanında öğrenim gören öğrencilerin kaygı ve yaşam doyumu düzeyleri incelenmiş, sürekli kaygı ile yaşam doyumu değişkenleri arasında negatif ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur (Güngör, 2011). Ancak araştırmada durumluk kaygı ile yaşam doyumu değişkenleri arasında anlamlı düzeyde bir ilişki olmadığı belirlenmiştir. Fakat aynı araştırmada sürekli kaygı düzeyleriyle ilgili kadın öğrenciler lehine anlamlı düzeyde farklılık olduğu bulunmuştur. Literatürde elde edilen araştırma sonucuyla tutarlı olmayan bulgulara da rastlanmıştır. Bir araştırmada, kadın üniversite öğrencileriyle erkek üniversite öğrencileri arasında yaşam doyumu bakımından anlamlı bir farklılık bulunmazken, çoklu regresyon sonuçlarına göre kadın ve erkek öğrencilerin umutsuzluk düzeyi, eğitim doyumunu, sürekli kaygı düzeyi ve bölüm isteği değişkenlerinin yaşam doyumunun anlamlı yordayıcıları olduğu bulunmuştur (Gündoğar, vd., 2007). 18-65 yaş arası farklı meslekten 942 katılımcı ile yapılan bir çalışmada; yaşam doyumunun depresyon ile oldukça güçlü bir şekilde olumsuz ilişkiye sahip olduğu belirlenmiştir (Headey, vd., 1993). Aynı araştırmada kaygının depresyonla oldukça güçlü ilişkisi olduğu bulunurken kaygı ile yaşam doyumu arasında bu türden güçlü bir ilişki olmadığı bulunmuştur. Kadın üniversite öğrencilerinin yaşam doyumlarının mesleki benlik saygısı ile olumlu ilişki göstermesi, kadınların eğitim aldıkları mesleklerine yönelik olumlu duygular besledikleri, mesleklerini benimsedikleri, kendi özelliklerine daha uygun meslek seçimi yapabildikleri veya ev geçindirme yönünde herhangi bir toplumsal baskı hissetmedikleri şeklinde değerlendirilebilir. Erkeklerde ise yaşam doyumu ile mesleki benlik saygısının düşük düzeyde anlamsız ilişkili olması, önemli ölçüde toplumsal düzeyde ev geçindirmeye yönelik beklentilerin yüksek olmasının yanı sıra mesleklerini benimsemedikleri, mesleklerine yönelik olumlu duygular içinde olmadıkları ve meslek seçimlerini kendi özelliklerine uygun biçimde yapmamış olmaları şeklinde yorumlanabilir. Erkeklerde ev geçindirmeye yönelik yüklenen bu toplumsal rol, erkek üniversite öğrencilerinde kadın öğrencilere göre daha fazla kaygıya neden olabilmektedir (Şahin, 2009). Hem kadınlarda hem de erkeklerde yaşam doyumu ile sürekli kaygının olumsuz düzeyde anlamlı ilişkili olmasında, her iki cinsiyetteki bireylerin öğrenim gördükleri meslekleriyle ilgili iş bulabilme veya işsiz kalma endişelerinin etkisi bulunabilir. Türkiye’de özellikle son yıllarda üniversite

mezunları arasındaki işsizlik ciddi bir toplumsal sorun haline gelmiştir. İşsizlik genç bireylerde depresyona, çeşitli psikosomatik rahatsızlıklara, kaygıya, umutsuzluğa, alkol-madde kullanımına ve intihara yol açabilmektedir (Üstün, vd., 2014).

Araştırmada elde edilen bir diğer sonuca bakıldığında; cinsiyet, yaş, fakülte, sürekli kaygı ve mesleki benlik saygısı değişkenleri birlikte, yaşam doyumu puanları ile orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki ortaya koymuştur. Elde edilen bu sonucu destekleyen araştırmalar incelendiğinde; İsrail’de yapılan bir çalışmada, mesleki benlik saygısı puanlarının yaşam doyumu ve iş doyumu puanları ile pozitif ilişkili, tükenmişlik puanları ile ise negatif ilişkili olduğu bulunmuştur. Bu puanlar, global benlik saygısı ve kaygı ile de önemli ölçüde ilişkili bulunmuştur (Carmel, 1997). Bir başka çalışmada üniversite öğrencilerinde yaşam doyumunu yordamada bireysel bütünlük duygusu, aile bütünlük duygusu ve benlik saygısı değişkenlerinin incelendiği araştırmada, yaşam doyumu ile benlik saygısı arasında anlamlı düzeyde bir ilişki olduğu bulunmuştur (Çeçen, 2008). Meslek yüksekokullarında öğrenim gören öğrencilerin yaşam doyumları ile benlik saygısı arasındaki ilişkiyi inceleyen diğer bir araştırmada; yaşam doyumu ile benlik saygısı arasında pozitif yönde ve orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu bulunmuştur (Dilmaç, Ekşi, 2008). Pakistan’da üniversite öğrencileriyle yapılan başka bir çalışmada; akademik başarı, öznel mutluluk ve yaşam doyumu arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur (Bukhari ve Khanam, 2017). Kuzey Kıbrıs’ta üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir çalışmada ise; kaygı, depresyon ve sosyo-ekonomik düzey değişkenlerinin yaşam doyumunun önemli yordayıcıları olduğu bulunmuştur (Serin, vd., 2010). Öğrencilerin mesleki benlik saygıları cinsiyet, ortaöğretim eğitimi, öğrenim gördükleri alan, gibi birçok faktörden etkilenebilmekte, konu edilen etkiler mezuniyetten sonra, çalışma sürecine de olumlu ya da olumsuz şekillerde yansımaktadır (Dursun, vd., 2014). Meslek seçimi yaşamdaki önemli ve kritik kararlardan biridir. Birey meslek seçimini yaptıktan sonra mesleğiyle ilgili yıllarca eğitim almakta, başarılı olmak için enerji ve çaba harcamakta, mesleğin incelikleriyle ilgili bilgi ve beceriler kazanmaktadır. Bu anlamda meslek seçimi ile birey emek, zaman, enerji ve eğitim giderleri için önemli miktarda para harcamaktadır. Birey kendisine uygun (ilgi, istek, yetenek, beceri, değer ve kişilik özellikleri) meslek seçimi yaptığı takdirde işinde veya mesleğinde başarılı ve mutlu olabilir. Dolayısıyla iş yaşamına adım atma anlamına gelen iş veya meslek seçimi ve bu doğrultuda alınan yükseköğrenim, bireyin kaygı düzeyini, yaşama yönelik iyilik halini ve mutluluğunu etkileyen bir karar olabilir. Ayrıca iş yaşamı, insan hayatı düşünüldüğünde önemli bir yere sahiptir. Bireylerin işleriyle ilgili beklentileri de onlarda mesleki benlik saygısında belirleyici olabilmektedir. Yapılan bir araştırmada, üniversite öğrencilerinin on yıl sonrasına yönelik kariyer özellikleri ve benlik saygıları üzerinde yüksek bir maaşa sahip olma, yüksek düzeyde iş sorumluluğuna sahip olma, iş doyumu ve düşük düzeyde tükenmişliğin önemli yordayıcıları olduğu belirlenmiştir (Salmela-Aro ve Nurmi, 2007). İnsanlar yaşamlarının önemli bir bölümünü iş veya mesleklerini yaparak geçirmektedirler. Çalışan, iş ortamında yalnızca hayatını devam ettirecek bir kazanç elde etmemekte, buna ilaveten yaptığı işten mutluluk elde ederek, psikolojik doyum sağlamakta, toplumda saygın bir yer edinmekte, çabasını, bilgisini, becerisini, yeteneğini işine uygulamasıyla işinden doyum sağlamaktadır. Öne sürülen bu nedenlerle çalışanın işinde, mesleğinde ve yaşamda mutlu olması aynı zamanda çalışan ile işi arasında uyumu da gerektirmektedir (Aytaç, 2005: s.17).

Bu araştırma, çalışmanın yürütüldüğü üniversite ve katılımcı sayısı ile sınırlıdır o nedenle elde edilen sonuçlar, tüm üniversite öğrencilerine genellenemez. Ancak elde edilen sonuçların, Türkiye’deki genç işsizlerin oranı düşünüldüğünde, sürekli kaygı ile yaşam doyumu arasındaki olumsuz ve anlamlı ilişkinin her iki cinsiyet açısından iş bulma ve işsizlik sorununa yönelik endişenin bir göstergesi olduğu söylenebilir. Ayrıca üniversite eğitimi alan bireyler için mesleki benlik saygısı seçilen ve okunan fakülte, bölüm ya da programla doğrudan ilişkilidir. Bu nedenle, üniversiteyi kazanmak, bireyin mutluluğu için tek başına yeterli olmamakta aynı zamanda seçilen bölüm bireyin özellikleriyle (kişilik, ilgi, yetenek, istek, değer ve yaşam amaçlarıyla) de uyumlu olmalıdır. Bu nedenle bireylerin öğrenim sürecinde meslekleri ve mesleklerin özelliklerini bilmesi ve kendi kişilik özelliklerini, ilgilerini, yeteneklerini, gelecekle ilgili amaç ve hedeflerini tanıması ve sahip olduğu özelliklerine uygun

meslek seçimi yapabilmesi önemlidir. Ayrıca bu doğrultuda yükseköğrenim sürecindeki bireylere yönelik yapılan kariyer planlaması veya mesleki rehberlik çalışmaları da son derece önemlidir. Gelecekte yapılacak araştırmalarda üniversite öğrencilerinin mesleki benlik saygısını ve yaşam doyumunu etkileyen işsizlik, kişilik, meslek seçimine etki eden diğer faktörler (mesleğin gerektirdiği özellikler, mesleğin birey için anlamlılığı, iş güvencesi, kazanç, sosyal güvence, sosyal statü, toplumdaki saygınlık, çalışma koşulları gibi) farklı üniversite, fakülte ve bölümlerde okuyan üniversite öğrencilerinin katılımıyla ve farklı araştırma yöntemleriyle (nicel, nitel, karma, deneysel) daha kapsamlı incelenebilir.

Kaynakça

- Abouserie, R. (1994). Sources and levels of stress in relation to locus of control and self esteem in university students, *Educational Psychology*, 14(3), 323-330.
- Arıcak, O.T., Dilmaç, B. (2003). Psikolojik danışma ve rehberlik öğrencilerinin bir takım değişkenler açısından benlik saygısı ile mesleki benlik saygısı düzeylerinin incelenmesi, *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 1-7.
- Avşaroğlu, S., Üre, Ö. (2007). Üniversite öğrencilerinin karar vermede özsaygı, karar verme ve stresle başa çıkma stillerinin benlik saygısı ve bazı değişkenler açısından incelenmesi, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18, 85-100.
- Aydiner, B.B. (2011). *Üniversite öğrencilerinin yaşam amaçlarının alt boyutlarının genel öz-yeterlik, yaşam doyumu ve çeşitli değişkenlere göre incelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya: Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Aytaç, S. (2005). *Çalışma yaşamında kariyer, yönetimi planlaması gelişimi ve sorunları* [2.Basım]. Bursa: Ezgi Kitabevi.
- Bal, U. (2010). *Anksiyete bozukluklarında cinsiyete göre semptom farkı*, Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Adana: Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı.
- Balcı, A. (2006). *Sosyal bilimlerde araştırma* [6.Basım]. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Balogun, S., Oladipo, S., Odekunle, S. (2010). *Influence of job esteem and job status on organizational commitment of employees of selected banks in Nigeria*, Library Review Student Research, 8, 1-6.
- Baybek, H., & Yavuz, S. (2011). Muğla üniversitesi öğrencilerinin benlik saygılarının incelenmesi. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 1(14), 73-95.
- Bukhari, S.R., Khanam, S.J. (2017). Relationship of academic performance and well-being in university students, *Pakistan Journal of Medical Research*, 56 (4), 126-130.
- Burkovik, Y. (2010). *Kaygılanacak ne var*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş. (2005). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı* [5.Basım]. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Carmel, S. (1997). The professional self-esteem of physicians scale, structure, properties, and the relationship to work outcomes and life satisfaction, *Psychological Reports*, 80, 591-602.
- Çam, O.M., Engin, E., Uğuryol, M. (2017). Üniversite öğrencilerinde benlik gelişimi ve güven duygusu, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 10, 508-514. doi: 10.17719/jisr.2017.1784.
- Çeçen, A.R. (2008). Üniversite öğrencilerinde yaşam doyumunu yordamada bireysel bütünlük (tutarlılık) duygusu, aile bütünlük duygusu ve benlik saygısı, *Journal of Theory and Practice In Education*, 4(1), 19-30.
- Çetinkanat, C. (2000). *Örgütlerde güdülenme ve iş doyumu*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Çevik, N.K., Korkmaz, O. (2014). Türkiye’de yaşam doyumu ve iş doyumu arasındaki ilişkinin iki değişkenli sıralı probit model analizi, *Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(1), 126-145.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik SPSS ve lisrel uygulamaları* [1.Basım]. Ankara: Pegem Akademi.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., Büyüköztürk, Ş. (2014). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik SPSS ve lisrel uygulamaları* [3.Basım]. Ankara: Pegem Akademi.
- Dağlı, A., Baysal, N. (2016). Yaşam doyumu ölçeğinin Türkçe’ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(59), 1250-1262.
- Diener, E. (1984). Subjective well-being. *Psychological Bulletin*, 95(3), 542-575.
- Diener, E., Emmons, R.A., Larsen, R.J., Griffin, S. (1985). The satisfaction with life scale. *Journal of Personality Assessment*, 49(1), 71-75.

- Dilmaç, B., Ekşi, H.(2008). Meslek yüksekokullarında öğrenim gören öğrencilerin yaşam doyumları ve benlik saygılarının incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20, 279-289.
- Dongen, C.J.V. (1996). Quality of life and self esteem in working and nonworking persons with mental illness, *Community Mental Health Journal*, 32(6), 535-548.
- Dursun Ö., Çuhadar C., Tanyeri T. (2014). Bilişim teknolojileri öğretmen adaylarının mesleki benlik saygıları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(35),131-142.
- Erci, B., Tortumluoğlu, G., Kılıç, D. (2003). Anksiyete ile başatme eğitiminin adölesanlarda anksiyete düzeyine etkisi. *Journal of Anatolia Nursing and Health Sciences*, 6(3), 57-63.
- Freeman,D., Freeman,J. (2012) *Anxiety: A very short introduction*, Oxford University Press,<http://www.veryshortintroductions.com.ezproxy.lib.ryerson.ca/view/10.1093/actrade/9780199567157.001.0001/actrade-9780199567157-chapter-1>,Erişim Tarihi: 20.11.2017.
- Headey, B., Kelley, J., & Wearing, A. (1993). Dimensions of mental health: Life satisfaction, positive affect, anxiety and depression, *Social Indicators Research*, 29(1), 63-82.
- Ghinassi, C.W. (2010). Anxiety, <https://ebookcentral-proquest-com.ezproxy.lib.ryerson.ca/lib/ryerson/reader.Action?docID=554269>, Erişim Tarihi: 16.11.2017.
- Gündoğar, D., Gül, S., Uskun, E., Demirci, S., Keçeci, D. (2007). Üniversite öğrencilerinde yaşam doyumunu yordayan etkenlerin incelenmesi, *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 10, 14-27.
- Güngör, T. (2011). *Selçuk Üniversitesi resim-iş eğitimi anabilim dalı öğrencilerinin kaygı ve yaşam doyumu düzeyleri*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Horwitz, A.V. (2013). Anxiety: A short history, <https://ebookcentral-proquest-com.ezproxy.lib.ryerson.ca/lib/ryerson/reader.action?docID=3318721>, Erişim Tarihi: 10.11.2017.
- Hosseinkhanzadeh, A.A., Taher, M. (2013). The relationship between personality traits with life satisfaction, *Scientific Research*, 3(1), 99-105.
- Keser, A. (2005). İş doyumunu ve yaşam doyumunu ilişkisi: otomotiv sektöründe bir uygulama, *Çalışma ve Toplum*, 4(1), 77-95.
- Khezerlou, E. (2017). Professional self-esteem as a predictor of teacher burnout across Iranian and Turkish EFL teachers, *Iranian Journal of Language Teaching Research* 5(1), 113-130.
- Kocabaşoğlu, N. (2005). *Stres ve anksiyete*, Cerrahpaşa Tıp Fak. Psikiyatri, ABD, <http://www2.ctf.edu.tr/stek/pdfs/47/4719.pdf>, Erişim Tarihi: 19.11.2017.
- Köker, S. (1991). *Normal ve sorunlu ergenlerin yaşam doyumunu düzeyinin karşılaştırılması*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kuzgun, Y. (2011). *Meslek rehberliği ve danışmanlığına giriş* [5. Basım]. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kuzgun Meyvacioğlu, Y. (1983). Benlik ve ideal benlik kavramlarının tercih edilen meslek kavramı ile ilişkisi, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 16(1), 1-10. doi: 10.1501/Egifak_0000000918.
- Mahmoud, J.S.R., Staten, R.T., Hall, L.A., & Lennie, T.A. (2012). The relationship among young adult college students' depression, anxiety, stress, demographics, life satisfaction, and coping styles. *Issues in Mental Health Nursing*, 33(3), 149-156.

- Özaydın, N. (2011). *Mesleki müzik eğitimi alan öğrencilerin psikolojik ihtiyaçlarının ve yaşam doyumlarının incelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özdevecioğlu, M., Aktaş, A. (2007). Kariyer bağlılığı, mesleki bağlılık ve örgütsel bağlılığın yaşam tatmini üzerindeki etkisi: İş-aile çatışmasının rolü. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 28, 1-20.
- Özdevecioğlu, M. (2003). İş tatmini ve yaşam tatmini arasındaki ilişkinin belirlenmesine yönelik bir araştırma, 11. *Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi*, Afyon.
- Özgür, G., Gümüş, A., Durdu, B. (2010). Evde ve yurtda kalan üniversite öğrencilerinde yaşam doyumu, *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 1(1), 25-32.
- Özsoy, E.V. (2015). *Bağlanma, anksiyete ve bilgi işleme*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Öztürk, M.O. (1994). *Ruh sağlığı ve bozuklukları* [5.Basım]. Ankara: Hekimler Yayın Birliği.
- Paolini, L., Yanez, A.P., & Kelly, W.E. (2006). An examination of worry and life satisfaction among college students, *Individual Differences Research*, 4(5), 331-339.
- Posta Gazetesi (2017). *İşte Türkiye'nin en itibarlı meslekleri*, <http://www.posta.com.tr/iste-turkiye-nin-en-itibarli-meslekleri-fotograflihaberi-1307627> Erişim Tarihi: 01.03.2018.
- Rachman, S.J. (2005). *Anxiety*, <http://lib.myilibrary.com.ezproxy.lib.ryerson.ca/Open.aspx?id=10035>, Erişim Tarihi: 05.11.2017.
- Salmela-Aro, K., & Nurmi, J.E. (2007). Self-esteem during university studies predicts career characteristics 10 years later, *Journal of Vocational Behavior*, 70(3), 463-477.
- Sarıkaya, T., Khorshid, L. (2009). Üniversite öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen etmenlerin incelenmesi: Üniversite öğrencilerinin meslek seçimi, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 393-423.
- Saygın, Y. (2008). *Üniversite öğrencilerinin sosyal destek, benlik saygısı ve öznel iyi oluş düzeylerinin incelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sayiner, B., Savaşan, E., Sözen, D., Köknel, Ö. (2007). Yükseköğretim gençliğinin benlik algısının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi: İstanbul Ticaret Üniversitesi Örneği, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(11), 253-265.
- Sekaran, U. (1986). Self esteem and sense of competence as moderators of the job satisfaction of professionals in dual career families, *Journal of Occupational Behavior*, 7(4), 341-344.
- Serin, N.B., Serin, O., Özbaş, L.F. (2010). Predicting university students' life satisfaction by their anxiety and depression level, *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 9, 579-582.
- Soğukpınar, E. (2014). *Rehber öğretmenlerin benlik saygısı ile mesleki benlik saygısı düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Malatya: İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Spinath, F.M., Hahn, E. (2013). *Wovon unsere Lebenszufriedenheit abhängt*, <http://www.spektrum.de>, Erişim Tarihi: 13.07.2017.
- Şahin, C. (2009). Eğitim fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin umutsuzluk düzeyleri, *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 271-286.
- Tabassum, F., Ali, M., Bibi, F. (2011). Comparison of professional self-esteem of public and private teachers, *International Journal of Humanities and Social Science*, 1(18), 301-304.
- TDK.(2017).*Meslek*,http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.59e0b3128e5f36.37054489. Erişim Tarihi: 13.10.2017

- Ünal, S., Karlıdağ, R., Yoloğlu, S. (2001). Hekimlerde tükenmişlik ve iş doyumu düzeylerinin yaşam doyumu düzeyleri ile ilişkisi, *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 4, 113-118.
- Üstün, E., Akman, B. (2002). Korunmaya muhtaç çocukların benlik algılarının incelenmesi, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 229-233.
- Üstün, G., Dedekoç, Ş., Kavalalı, T., Öztürk, F., Sapçı, Y., Can, S. (2014). Üniversite son sınıf öğrencilerinin iş bulmaya ilişkin umutsuzluk düzeylerinin incelenmesi, *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 200-221.
- Vogeley, K., Bussfeld, P., Newen, A., Herrmann, S., Happe, F., Falkai, P., Maier, V., Shah, N.J., Finks, G.R., Zilles, K. (2001). Mind reading: Neural mechanisms of theory of mind and self-perspective, *NeuroImage* 14, 170-181, doi:10.1006/nimg.2001.0789.